

Landstinget i Jönköpings län
Landstingets revisorer

Granskning av Landstingsfullmäktiges utskott

Revisionsrapport

Eva Öhlander
Revisionschef

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
1.1 Uppdrag	3
1.2 Bakgrund.....	3
1.3 Revisorernas bedömning	3
1.4 Revisorernas rekommendationer	4
2. Inledning	6
2.1 Uppdrag	6
2.2 Revisionsfrågor	6
2.3 Metod.....	6
2.4 Utskotten och deras uppdrag	6
3. Granskningens resultat	9
3.1 Utskottens uppdrag	9
3.1.1 Uppdragets tydlighet	9
3.1.2 Utskottens gemensamma roll och uppdrag	9
3.1.3 Utskottens huvuduppgifter	10
3.1.4 Utskottens särskilda uppgifter	11
3.1.5 Gemensamma föreskrifter för utskotten	16
3.2 Utskottens arbetsformer.....	16
3.3 Revisionsfrågor	19

1. Sammanfattning

1.1 Uppdrag

Landstingets revisorer har övergripande granskat Landstingsfullmäktiges fyra utskott vad gäller ansvarsutövande under åren 2007- 2009.

Den övergripande revisionsfrågan för granskningen är: Fungerar utskotten på ett ändamålsenligt och från övriga synpunkter tillfredsställande sätt?

Övriga revisionsfrågor är: Är det tydligt vad utskotten ska åstadkomma? Arbetar utskotten med de frågor/uppgifter som Landstingsfullmäktige har fastställt för utskotten?

1.2 Bakgrund

Landstinget i Jönköpings län införde år 1994 en ny organisation med utskott under Landstingsfullmäktige. Syftet med förändringen var att stärka den demokratiska arbetsprocessen samt att vidmakthålla en effektiv verksamhet. En allmän inriktning var att omorientera det politiska uppdraget från att vara produktionsföreträdare till att agera som medborgar- och konsumentföreträdare.

Förslaget att införa utskott byggde på att landstingsledamöterna skulle ges möjlighet att hantera frågor som en förberedelse för initiativ och förslag. Förslaget byggde även på att ledamöternas omvärldskunskap ska kunna påverka systemen.

Nuvarande utskott infördes år 1998. År 2002 beslutade fullmäktige att vissa av utskottens uppdrag skulle prioriteras eller särskilt uppmärksammas. Dessa uppdrag har därefter legat fast.

1.3 Revisorernas bedömning

Revisorernas bedömning är att utskotten i huvudsak fungerar på ett ändamålsenligt och från övriga synpunkter tillfredsställande sätt och arbetar med de uppdrag som fullmäktige fastställt för utskotten.

Revisorerna anser att utskottens roll och var de kommer in i beslutsprocessen av alltför många uppfattas som oklar. Revisorernas bedömning är att utskottens uppdrag enligt Landstingsfullmäktiges arbetsordning är tydligt, men att förtydliganden, i enlighet med de rekommendationer som framförts i denna rapport, behöver göras av förutsättningarna för uppdragen och hur de ska utföras.

Revisorerna anser att utskottens beredningsinsatser skulle kunna utvecklas och i högre utsträckning användas som underlag för en allmänpolitisk debatt i fullmäktige inför ställningstagande om landstingets inriktning, mål och ambitioner samt för uppföljning och utvärdering av mål och visioner ur ett allmänpolitiskt medborgarperspektiv.

Granskningen visar

- att Hälso- och sjukvårdsutskotten inte särskilt uppmärksammar tandvårdsfrågor
- att utskotten sällan använder sig av initiativ till framställningar i fullmäktige
- att utskotten inte gör någon årlig redovisning till fullmäktige av aktuella frågor, nya rön, erfarenheter etc.

1.4 Revisorernas rekommendationer

Granskningen visar behov av förbättringar inom några områden, där revisorerna gör nedanstående rekommendationer.

Förutsättningarna för uppdragen och hur de ska utföras

Utskottens respektive Landstingstyrelsens uppdrag, enligt kommunallagen, vad gäller beredning av ärenden klargörs samt gås igenom med utskottens ledamöter vid ny valperiod eller då nya utskottsledamöter tillträder.

Utskottens ställning och befogenheter i förhållande till styrelsen i övrigt diskuteras och klargörs, till exempel vad gäller budgetprocessen.

Genomgång görs av utskottens uppdrag vid varje ny mandatperiod, då nya utskottsledamöter tillträder samt i övrigt då eventuell oklarhet om uppdraget konstateras.

Hälso- och sjukvårdsutskottens uppdrag

Ett förtydligande görs i bestämmelserna för hälso- och sjukvårdsutskotten så att det blir tydligt om tandvård, folkhälsa samt forskning och utveckling särskilt bör eller i ökad omfattning särskilt ska uppmärksammas.

Tandvården uppmärksammas i högre grad alternativt görs en omprövning av om detta ska vara ett område som hälso- och sjukvårdsutskotten särskilt bör eller ska uppmärksamma.

Underlag till flerårsplan

Klargörande görs av att utskottens uppdrag avser underlag för flerårsplan och inte budget samt av förväntningar på innehållet i underlagen och hur de ska hanteras i budgetprocessen. Revisorerna anser att prioriterade uppdrag samt uppdrag som särskilt bör uppmärksammas eller i ökad omfattning ska beaktas, ska ingå i underlaget till flerårsplanen.

Initiativ till framställningar till fullmäktige

Klargörande görs av syftet med uppdraget att ta initiativ till fullmäktige och hur detta kan understödjas.

Följa landstingets verksamhet ur ett medborgar-/användarperspektiv

Förtydligande görs av utskottens uppdrag att följa verksamheten ur ett medborgar-/användarperspektiv - vad gäller innehåll, arbetssätt och metoder - så att

avgränsningen mot styrelsens och planeringsdelegationens uppdrag klargörs samt av hur återrapporteringen av uppdraget ska ske.

Årlig redovisning av aktuella frågor, nya rön, erfarenheter etcetera

En årlig redovisning görs till fullmäktige av aktuella frågor, nya rön, erfarenheter etcetera, alternativt revideras utskottens uppdrag, så att kravet på den årliga redovisningen tas bort samt att fullmäktige, om uppdraget ska kvarstå, tar ställning till på vilket sätt redovisningen ska ske.

Samverkan mellan utskotten

En diskussion förs om att eventuellt genomföra gemensamma träffar mellan hälso- och sjukvårdsutskotten för att diskutera gemensamma frågor samt bereda länsövergripande ärenden.

2. Inledning

2.1 Uppdrag

Landstingets revisorer har övergripande granskat Lanstingsfullmäktiges fyra utskott vad gäller ansvarsutövande under tidsperioden januari 2007- 2009.

2.2 Revisionsfrågor

Den övergripande revisionsfrågan för granskningen är: Fungerar utskotten på ett ändamålsenligt och från övriga synpunkter tillfredsställande sätt?

Övriga revisionsfrågor är: Är det tydligt vad utskotten ska åstadkomma? Arbetar utskotten med de frågor/uppgifter som Landstingsfullmäktige har fastställt för utskotten?

2.3 Metod

En genomgång har gjorts av följande dokument: Landstingsfullmäktiges bestämmelser avseende utskotten, utskottsprotokoll, utskottens årsredovisningar och utskottens underlag för landstingets flerårsplaner samt anteckningar från överläggningar med Landstingsfullmäktiges presidium.

En enkät skickades under våren 2009 till samtliga ledamöter i utskotten. Enkäten besvarades av mellan 61 % (Hälso- och sjukvårdsutskottet Värnamo) och 92 % (Hälso- och sjukvårdsutskottet Höglandet) av utskottens ledamöter. I enkäten särredovisades inte de tre hälso- och sjukvårdsutskotten. I redovisningen av resultaten av enkäten nedan, görs ingen särredovisning av det Allmänpolitiska utskottet och Hälso- och Sjukvårdsutskotten annat än när skäl finns för detta. Resultatet av enkäten har stämts av med utskottens planeringsgrupper.

Det preliminära resultatet av granskningen har muntligt redovisats och stämts av med Landstingsfullmäktiges presidium samt utskottens ledamöter och sekreterare. Det preliminära resultatet har muntligt gått igenom även med de politiska gruppledarna.

Resultatet av granskningen har därefter sammanställts i föreliggande rapport. Särredovisning av utskotten görs endast då skäl finns för detta.

2.4 Utskotten och deras uppdrag

Landstinget i Jönköpings län införde år 1994, enligt Landstingsfullmäktiges beslut 1991 § 79, en ny organisation med utskott under Landstingsfullmäktige. Syftet med förändringen var att stärka den demokratiska arbetsprocessen samt att vidmakthålla en effektiv verksamhet. En allmän inriktning var att omorientera det politiska uppdraget från att vara produktionsföreträdare till att agera som medborgar- och konsumentföreträdare.

Förslaget att införa utskott byggde på att landstingsledamöterna skulle ges möjlighet att hantera frågor som en förberedelse för initiativ och förslag. Förslaget byggde även på att ledamöternas omvärldskunskap ska kunna påverka systemen.

Nuvarande utskott infördes i november år 1998. Landstingsfullmäktige beslutade 2002-06-18-19 § 50, att utskotten skulle prioritera och särskilt uppmärksamma vissa uppdrag. Dessa uppdrag har därefter legat fast. Se vidare nedan. Landstingsfullmäktige har fyra utskott; Hälso- och Sjukvårdsutskottet Jönköping (HSUJ), Hälso- och Sjukvårdsutskottet Högländet (HSUH), Hälso- och Sjukvårdsutskottet Värnamo (HSUV) samt Allmänpolitiska utskottet (APU).

Enligt gällande bestämmelser för utskotten är dessa ”fullmäktigeberedningar, med uppgift att arbeta med frågor som rör och bedöms vara väsentliga för den regionala utvecklingen inom respektive beredningsområde. Utskottens beredningsinsatser ska utgöra underlag för fullmäktiges beslut vad avser landstingets inriktning, planering och uppföljning ur ett allmänpolitiskt medborgarperspektiv”.

Det *allmänpolitiska utskottets* huvuduppgift är att ”hantera de frågor/uppgifter som åvilar landstingsfullmäktige och som omfattar utbildning, kultur, miljö, kommunikation, näringsliv, arbetsmarknad och forskning. En prioriterad uppgift är insatser som kan stärka och utveckla en fungerande demokrati.”

Utskottet har särskilt

- ”att ta fram underlag för landstingets flerårsplan
- att framlägga förslag till remissyttranden över ärenden som remitteras till utskottet
- att ägna sig åt insatser som kan stärka och utveckla en fungerande demokrati
- att ta initiativ till framställningar till fullmäktige inom sina verksamhetsområden
- att ur ett medborgar-/användarperspektiv följa landstingets verksamhet
- att hålla kontakt med länsinvånarna och deras organisationer.”

Hälso- och sjukvårdsutskottets huvuduppgift är att ”hantera de frågor/uppgifter som åvilar landstingsfullmäktige och som omfattar sjukhusvård, primärvård, tandvård och folkhälsa”. ”Utskotten bör särskilt uppmärksamma tandvård och folkhälsa samt följa medicinsk forskning och utveckling.”

Utskotten har, enligt Landstingsfullmäktiges beslut, särskilt

- ”att ta fram underlag för landstingets flerårsplan
- att framlägga förslag till remissyttranden över ärenden som remitteras till utskottet
- att i ökad omfattning uppmärksamma tandvård och folkhälsa samt följa medicinsk forskning och utveckling
- att ta initiativ till framställningar till fullmäktige inom sina verksamhetsområden
- att ur ett medborgar-/användarperspektiv följa landstingets verksamhet
- att hålla kontakt med områdets invånare, patientorganisationer och övriga organisationer.”

Enligt *Gemensamma föreskrifter för utskotten* ska de

- för varje kalenderår upprätta en plan för utskottens arbete samt
- ”årligen till landstingsfullmäktige redovisa aktuella frågor, nya rön, erfarenheter etc. som är av intresse för landstingets roll och verksamhet”.

Landstingsfullmäktige har inte beslutat om något tillkommande eller särskilt uppdrag under mandatperioden eller för något enskilt år.

3. Granskningens resultat

Nedan redovisas iakttagelser grundade på svar som lämnats i enkäten, synpunkter som framkommit vid genomförda träffar med utskotten och genomförda dokumentstudier samt revisorernas bedömningar och rekommendationer. Avsnittet är till största delen disponerat efter de uppgifter Landstingsfullmäktige ålagt utskotten.

3.1 Utskottens uppdrag

3.1.1 Uppdragets tydlighet

I enkäten och vid genomförda träffar framförs synpunkter på utskottens uppdrag, både beträffande innehåll och tydlighet. Enkäten visar att mer än en tredjedel av HSU:s ledamöter och hälften av APU:s ledamöter upplever att utskottets arbetsordning inte är tillräckligt tydlig. Av kommentarer framkommer att alla inte känner till arbetsordningen. Områden som lyfts fram är framför allt utskottens roll i budget- och beredningsprocessen samt nyttjandet av utskottens initiativrätt i Landstingsfullmäktige. Frågorna återkommer nedan under redovisningen av iakttagelser beträffande utskottens huvuduppgifter och särskilda uppgifter.

Bedömning

Revisorernas anser utskottens roll och var de kommer in i beslutsprocessen av alltför många uppfattas som oklar. Revisorernas bedömning är att utskottens uppdrag enligt Landstingsfullmäktiges arbetsordning är tydligt, men att förtydliganden behöver göras av förutsättningarna för uppdragen och hur de ska utföras. Bedömningen är att oklarheterna till viss del beror på den generella problematik som kan sägas finnas med att klargöra fullmäktigeberedningars ställning i organisationen, framför allt i relation till styrelsen och då exempelvis i beredning av ärenden.

Rekommendationer

Revisorerna rekommenderar

- att utskottens respektive Landstingstyrelsens uppdrag, enligt kommunallagen, vad gäller beredning av ärenden klargörs samt gås igenom med utskottens ledamöter vid ny valperiod eller då nya utskottsledamöter tillträder
- att utskottens ställning och befogenheter i förhållande till styrelsen i övrigt diskuteras och klargörs till exempel vad gäller budgetprocessen
- att en genomgång görs av utskottens uppdrag vid varje ny mandatperiod, då nya utskottsledamöter tillträder samt i övrigt då eventuell oklarhet om uppdraget konstateras.

3.1.2 Utskottens gemensamma roll och uppdrag

Enligt gällande bestämmelser är utskotten ”fullmäktigeberedningar, med uppgift att arbeta med frågor som rör och bedöms vara väsentliga för den regionala utvecklingen inom respektive beredningsområde”. Utskottens beredningsinsatser

ska, enligt bestämmelserna, ”utgöra underlag för fullmäktiges beslut vad avser landstingets inriktning, planering och uppföljning ur ett allmänpolitiskt medborgarperspektiv”.

Bedömning

Revisorernas bedömning är att utskottens beredningsinsatser skulle kunna utvecklas och i högre utsträckning användas som underlag för en allmänpolitisk debatt i fullmäktige inför ställningstagande om landstingets inriktning, mål och ambitioner samt för uppföljning och utvärdering av mål och visioner ur ett allmänpolitiskt medborgarperspektiv.

3.1.3 Utskottens huvuduppgifter

Nedan redovisas iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, avseende de huvuduppgifter, som ingår i utskottens uppdrag enligt Landstingsfullmäktiges beslut.

Allmänpolitiska utskottet

Det allmänpolitiska utskottet ”ska hantera de frågor/uppgifter som åvilar landstingsfullmäktige och som omfattar utbildning, kultur, miljö, kommunikation, näringsliv, arbetsmarknad och forskning. En prioriterad uppgift är insatser som kan stärka och utveckla en fungerande demokrati.”

På fråga i enkäten om vilka uppgifter som prioriteras svarar flertalet att det är demokratifrågor. Exempel på insatser, som enligt enkäten för närvarande görs, är arbete för att utveckla medborgardialogen, exempelvis genom chatt och webbaserade medborgarpaneler. Inrättandet av en befattning som demokratihandläggare framförs som exempel på resultat av demokratiarbetet. Ledamöter i utskottet deltar i nätverksträffar om medborgardialog samt i projektet ”Medborgarpaneler”, som båda anordnas av Sveriges Kommuner och Landsting. Ledamöterna anser att demokratifrågorna ständigt är aktuella på utskottets agenda.

En viss oklarhet upplevs finnas beträffande utskottets roll och Demokratiprojektet lyfts som exempel. Utskottet ingår i en referensgrupp, men ledamöter framför uppfattningen att utskottet likväl kunde ha varit styrgrupp.

Även miljöfrågor lyfts i enkäten fram som ett prioriterat område.

Genomgången av protokollen visar att utskottet arbetar med samtliga ålagda frågor/uppgifter, men i mindre omfattning med trafik- och arbetsmarknadsfrågor. Ledamöterna framför att detta sammanhänger med att dessa frågor är regionala och till stor del även ligger inom externa organisationers ansvarsområden.

Planeringsgruppen lyfter vikten av att utskottets uppdrag tydliggörs för presumtiva och nya ledamöter, då förväntningarna hos valda landstingspolitiker ofta i högre grad upplevs vara att få ägna sig åt frågor rörande hälso- och sjukvård än åt de frågor som ålagts APU.

Bedömning

Revisorernas bedömning är att Allmänpolitiska utskottet, i enlighet med Landstingsfullmäktiges beslut, prioriterar insatser för att stärka och utveckla demokratin. Bedömningen är även att utskottet i övrigt arbetar med de huvuduppgifter fullmäktige fastlagt, dock i mindre omfattning med trafik- och arbetsmarknadsfrågor.

Hälso- och sjukvårdsutskotten

Hälso- och sjukvårdsutskotten ”ska hantera de frågor/uppgifter som åvilar landstingsfullmäktige och som omfattar sjukhusvård, primärvård, tandvård och folkhälsa. Utskotten *bör* särskilt uppmärksamma tandvård och folkhälsa samt följa medicinsk forskning och utveckling”. Under rubriken ”Särskilda uppgifter” står att utskotten *”har särskilt att i ökad omfattning uppmärksamma”* dessa områden.

På fråga i enkäten om vilka uppgifter som prioriterats svarar merparten att det är flerårsplanen och motionsärenden. Några har svarat folkhälsa. Genomgången av protokoll och övriga dokument visar att HSU arbetar med de uppgifter fullmäktige fastlagt, dock i mindre omfattning med frågor rörande tandvård.

Bedömning

Revisorernas bedömning är att hälso- och sjukvårdsutskotten arbetar med de huvuduppgifter Landstingsfullmäktige fastlagt samt att utskotten arbetar med frågor rörande folkhälsa och med att följa medicinsk forskning och utveckling. Däremot kan vi av granskningen inte se att tandvården särskilt uppmärksammas.

Rekommendation

Revisorerna rekommenderar

- att ett förtydligande görs av bestämmelserna för hälso- och sjukvårdsutskotten så att det blir tydligt om tandvård, folkhälsa samt forskning och utveckling särskilt bör uppmärksammas eller ska beaktas i ökad omfattning
- att tandvården i högre grad uppmärksammas alternativt att en omprövning görs av om detta ska vara ett område som hälso- och sjukvårdsutskotten särskilt bör eller ska uppmärksamma.

3.1.4 Utskottens särskilda uppgifter

Nedan redovisas iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, avseende de särskilda uppgifter utskotten har enligt Landstingsfullmäktiges beslut om bestämmelser avseende utskotten. De särskilda uppgifterna är markerade med kursiv stil.

Allmänpolitiska utskottet och hälso- och sjukvårdsutskotten

Ta fram underlag för landstingets flerårsplan

Samtliga utskott tar fram underlag, innehållande förslag och synpunkter, till Landstingets budget och flerårsplan. Enligt resultatet av enkäten och vad som framkommit vid träffarna med planeringsgrupperna anser merparten av

ledamöterna att arbetet med att ta fram underlaget är en viktig del i utskottets arbete, som utskotten lägger relativt mycket tid på.

De förslag och synpunkter som lämnas av utskotten är av varierande karaktär, innehåll och omfattning. APU och HSUJ lämnar relativt omfattande underlag, medan övriga redovisar förslagen mer kortfattat i punktform. Förslag och synpunkter har generellt sett medborgarfokus. Ekonomiska konsekvenser eller övervägande av lämnade förslag redovisas inte.

I underlaget för flerårsplanen 2011-12 framför dock hälso- och sjukvårdsutskotten, att de är medvetna om rådande ekonomiska situation och därför valt att så långt möjligt lämna förslag till förbättringar, som kan genomföras med oförändrade kostnader eller utan större kostnadsökningar samt mer långsiktiga satsningar.

Utskottens underlag lämnas till ekonomiavdelningen och ingår i beredningen av flerårsplanen till Landstingsstyrelsen. Landstingsstyrelsen överlämnar utskottens underlag till Landstingsfullmäktige tillsammans med underlaget för beslut om respektive års budget med flerårsplan.

I enkäten har de flesta svarat att utskotten följer upp hur deras underlag tas tillvara i den slutgiltiga budgeten med flerårsplan.

Vid träffarna framförs uppfattningen att det saknas en politisk diskussion om de förslag som utskotten lämnar.

Bedömning

Revisorerna konstaterar att samtliga utskott årligen lämnar underlag till landstingets flerårsplan. Utskotten har även med underlag för budgeten i sin rubricering av ärendet. Revisorernas bedömning är dock att innehållet i underlagen avser flerårsplanen.

Revisorerna konstaterar att APU i underlaget behandlar sitt prioriterade uppdrag gällande demokrati. Beträffande HSU är revisorernas bedömning att de uppgifter utskotten har att i ökad omfattning beakta inte synliggörs på samma sätt. Detta gäller i synnerhet området tandvård, som överhuvudtaget inte berörs i HSUJ:s underlag för år 2011-12.

Revisorerna anser att samtliga prioriterade uppgifter samt områden som särskilt bör uppmärksammas och i ökad utsträckning ska beaktas, bör lyftas fram i underlaget till flerårsplan.

Revisorerna konstaterar att utskottens underlag lämnas till ekonomiavdelningen för att ingå som en del i beredningen av flerårsplanen samt att någon politisk diskussion inte förs om utskottens förslag dessförinnan.

Rekommendationer

Revisorerna rekommenderar

- att klagörande görs av att utskottens uppdrag avser underlag för flerårsplan, inte budget
- att prioriterade uppgifter samt uppdrag som särskilt bör uppmärksammas och i ökad utsträckning ska beaktas ska ingå i underlaget till flerårsplanen
- att förväntningarna på innehållet i utskottens underlag till flerårsplanen samt hur det kommer in i och hanteras i budgetprocessen tydliggörs.

Förslag till remissyttranden

Motioner fördelas mellan utskotten utifrån deras respektive uppdragsområden. Beträffande HSU fördelas motionerna så att endast ett utskott besvarar respektive motion. I första hand fördelas motionerna till HSU utifrån vilket utskott som besvarat motioner inom det aktuella ämnesområdet tidigare, i andra hand utifrån motionärens boendeort och utskottens arbetsbelastning. Beträffande utredningar (interna och externa) och betänkanden remitteras de inte alltid till utskotten. Detta uppges framför allt bero på korta berednings-/svarstider framför allt avseende externa remisser.

Utskotten har, enligt utskottens årsredovisningar, lämnat svar på remitterade ärenden. Totalt lämnades yttrande på 17 motioner under år 2008.

Bedömning

Revisorerna konstaterar att remisser avseende HSU:s ansvarsområden fördelas så att endast ett utskott ges i uppdrag att bereda respektive remiss. Konsekvensen av nuvarande hantering blir att två av tre HSU inte kommer att delta i beredningen av det hälso- och sjukvårdsärende som remissen avser. Revisorerna anser att detta bör diskuteras i de ärenden som är länsövergripande, eftersom alla HSU har samma uppdrag.

Revisorernas bedömning är att utskotten prioriterar arbetet med att bereda och besvara remitterade ärenden.

Initiativ till framställningar till fullmäktige

Utskottens ledamöter framför att initiativrätten använts vid några få tillfällen eller inte alls. En relativt allmän uppfattning, enligt kommentarer i enkäten, är att initiativ till framställningar i Landstingsfullmäktige tas alltför sällan och att utskotten i högre grad borde använda sig av initiativrätten. Några har understrukit att detta är en viktig förutsättning för att utskottens arbete ska bli intressant. I samband med flerårsplan, budgetarbete, remissvar, motioner, interpellationer uppges dock att utskottsfrågor lyfts fram i fullmäktige.

Bedömning

Utskottens beredningsinsatser ska, enligt bestämmelserna, utgöra underlag för fullmäktiges beslut vad avser landstingets inriktning, planering och uppföljning ur ett allmänpolitiskt medborgarperspektiv. Utskottens uppdrag att ta initiativ till framställningar till fullmäktige kan vara en del i fullmäktiges beredning inför kommande beslut. Revisorerna konstaterar att utskotten mer sällan använder sig av initiativrätten.

Rekommendationer

Revisorerna rekommenderar

- att ett klagörande görs av syftet med uppdraget att ta initiativ till fullmäktige och hur detta kan understödjas.

Hålla kontakt med länsinvånarna och deras organisationer (APU)

Hålla kontakt med områdets invånare, patientorganisationer och övriga organisationer (HSU)

Utskottens ledamöter framför i enkäten och vid genomförda träffar att dialog förs med medborgare och brukare. Beträffande HSU så framförs att dialogen med patienter och patientföreningar upplevs fungera relativt bra, medan dialogen med de ”friska länsinvånarna” behöver utvecklas och systematiseras. Det upplevs svårt att hitta bra former för att nå ut till dessa. Protokoll från patientföreningarna anmäls på utskottssammanträdena.

Som exempel på resultat av arbetet för att hålla kontakt med invånarna, lyfter APU fram inrättandet av dels medborgarpanelen, dels befattningen som demokratihandläggare samt förslaget om medborgardialog, chatt, via webb.

Vikten av att föra ut information om utskottens arbete till medborgarna har lyfts fram vid träffarna med planeringsgrupperna. Informationsbroschyrer har tagits fram om respektive utskott och deras arbetsuppgifter. Ett önskemål finns om att lägga ut broschyrerna i väntrummen. Ledamöterna framför att detta inte medgivits med hänvisning till den policy som finns om information i väntrum. Förslag uppges finnas om att ta fram en övergripande informationsbroschyr om Landstingets politiska organisation och dess uppdrag, där utskotten kommer att utgöra en del.

Bedömning

Revisorernas bedömning är att utskotten eftersträvar att hålla kontakt med länsinvånarna och respektive områdes invånare, men att arbetet behöver vidareutvecklas och systematiseras.

Fortsatt arbetet krävs framför allt för att mer systematiskt nå ut till de invånare, som inte har eller i någon högre utsträckning har kontakter med sjukvården och därmed inte heller företräds av någon patientförening.

Följa landstingets verksamhet ur ett medborgar-/användarperspektiv

Samtliga ledamöter i APU och nästan alla i HSU anser, enligt enkäten, att utskotten följer landstingets verksamhet ur ett medborgarperspektiv. Ledamöterna framför att dialog förs och att träffar genomförs med medborgare, brukare och verksamhet. Landstingets verksamhet följs även genom massmedia. HSU-ledamöterna framför att de genom utskottens geografiskt indelade ansvarsområden får ett ”geografiskt kopplat” medborgarperspektiv.

Utskotten uppger att de kontinuerligt besöker verksamheterna och även inbjuder verksamhetsföreträdare till utskotten för att informera i olika frågor samt att HSU:s sammanträden ofta förläggs ute i verksamheten.

Bedömning

Revisorernas bedömning är att utskotten på olika sätt följer landstingets verksamhet ur ett medborgar-/användarperspektiv.

Revisorerna anser att balansen mellan den tid som utskotten avsätter för kontakter med verksamheten respektive medborgarna/användarna kontinuerligt bör uppmärksammas, likväl som konsekvenserna av de sätt på vilka utskotten väljer att följa verksamheten ur ett medborgarperspektiv. Väsentligt är även att skillnaderna mellan utskottens och styrelsens, planeringsdelegationens, ansvar att följa verksamheten inom sjukvårdsområdet tydliggörs. En otydlighet ifråga om detta kan innebära att skillnaderna mellan styrelsens och utskottens uppdrag och roll blir oklar och en risk för att utskotten kan komma att uppfattas som verksamhetsnämnder/produktionsföreträdare.

Rekommendationer

Revisorerna rekommenderar

- att förtydligande görs av utskottens uppdrag att följa verksamheten ur ett medborgar-/användarperspektiv - vad gäller innehåll, arbetssätt och metoder - så att avgränsningen mot styrelsens och planeringsdelegationens uppdrag klargörs
- att förtydligande görs av hur åiterrapportering av utskottens uppdrag att följa verksamheten ur ett medborgar-/användarperspektiv ska göras.

Allmänpolitiska utskottet

Det allmänpolitiska utskottet ska, förutom ovan nämnda särskilda uppdrag, som är desamma som för HSU, särskilt ägna sig åt insatser som kan stärka och utveckla en fungerande demokrati. Beträffande iakttagelser och bedömningar se sid. 10-11 ”Allmänpolitiska utskottet”.

Hälso- och sjukvårdsutskotten

Hälso- och sjukvårdsutskotten ska, förutom ovan nämnda särskilda uppdrag, som är desamma som för APU, särskilt ägna sig åt att i ökad omfattning uppmärksamma tandvård och folkhälsa samt följa medicinsk forskning och

utveckling. Beträffande iakttagelser och bedömningar se sid. 11 ”Hälso- och Sjukvårdsutskotten”.

3.1.5 Gemensamma föreskrifter för utskotten

För varje kalenderår ska en sammanträdesplan upprättas för utskottens arbete
Utskotten upprättar årligen sammanträdesplaner.

Årlig redovisning till fullmäktige av aktuella frågor, nya rön, erfarenheter etc.
I underlaget för Landstingsfullmäktiges beslut år 2002, om frågor som utskotten särskilt ska uppmärksamma, föreslås att den årliga redovisningen fördelas på olika sammanträden med Landstingsfullmäktige samt att utskotten prövar möjligheten att bland sina ledamöter utse rapportörer, som fördjupar sig i vissa ämnesområden.

I enkäten efterfrågas hur utskottens årliga redovisning till Landstingsfullmäktige går till och hur underlaget tas fram. Utskottens ledamöter hänvisar framför allt till den årsredovisning som utskotten gör. Därutöver har exempel lämnats på några redovisningar gällande studieresor. Flera svarar att någon sådan redovisning i övrigt inte gjorts och att fullmäktige heller inte efterfrågat någon sådan.

Respektive utskott gör en skriftlig årsredovisning till fullmäktige. Denna innefattar en sammanställning av behandlade motioner och yttranden, men innehåller ingen redovisning av aktuella frågor och inte heller nya rön, erfarenheter etc.

Några ledamöter har ifrågasatt om utskottens uppdrag, vad gäller att redovisa nya rön, bör vara ett politiskt uppdrag.

Bedömning

Revisorerna konstaterar att det inte görs någon årlig redovisning till fullmäktige av aktuella frågor, nya rön, erfarenheter etc.

Rekommendationer

Revisorerna rekommenderar

- att en årlig redovisning görs, alternativt att utskottens uppdrag revideras så att kravet på den årliga redovisningen tas bort
- att fullmäktige, om uppdraget ska kvarstå, tar ställning till på vilket sätt redovisningen ska ske.

3.2 Utskottens arbetsformer

Utskottens kontakt med Landstingsfullmäktige

Utskottens planeringsgrupper träffar fullmäktiges presidium två gånger per år. Stående punkter på agendan är utskottens verksamhet: budget och flerårsplan, motioner/betänkanden/utredningar, sammanträdesformer/innehåll, medborgar-

/användarperspektivet, ekonomi, redovisning till Landstingsfullmäktige, områden att särskilt uppmärksamma samt hälso- och sjukvårds specifika frågor. Av protokollet från 2007-11-05 framgår att Landstingsfullmäktiges presidium uppmanat utskotten att inkomma med förslag till fullmäktiges presidium på lämpliga programpunkter vid kommande fullmäktigesammanträden.

I enkäten svarar mer än hälften av ledamöterna i utskotten att de anser att dialogen med fullmäktige behöver utvecklas. I enkäten och vid genomförda träffar med utskotten framförs att utskotten i högre utsträckning borde redovisa olika frågor i fullmäktige. Uppfattningen att fullmäktige borde ge fler konkreta uppdrag till utskotten samt efterfråga fler redovisningar av utskotten, har framförts.

Bedömning

Revisorerna konstaterar att mer än hälften av ledamöterna upplever att dialogen med fullmäktige behöver utvecklas. Revisorernas bedömning är att detta till stor del hänger samman med de synpunkter som framförts om utskottens uppgift att ta initiativ till framställningar i fullmäktige. Revisorernas bedömning är att utskottsarbetet kan förbättras ytterligare genom ovan föreslagna förtydligande av detta uppdrag.

Utskottens roll i förhållande till Landstingsstyrelsen

Av enkätsvaren framkommer att ca 1/4 av ledamöterna i HSU och mer än 2/3 av ledamöterna APU upplever att utskottens roll i förhållande till Landstingsstyrelsen är otydlig. Oklarheter upplevs beträffande avgränsningen mellan utskotten och styrelsens uppdrag och den roll Landstingsstyrelsen har eller bör ha i relation till utskotten. Frågor har framförts om styrelsens befogenheter i förhållande till utskotten, exempelvis i samband med att utskotten lämnar yttranden eller bereder motioner.

Förslag har framförts om att det vore bra om utskotten träffade styrelsen någon gång per år. Beträffande revisorernas bedömning och rekommendationer hänvisas till sid. 9 "Uppdragets tydlighet" och sid. 15 "Utskottens särskilda uppgifter" – "att följa landstingets verksamhet ur ett medborgar-/användarperspektiv".

Utskotten och partigrupperna

En majoritet av dem som svarat på enkäten instämmer helt eller i stort sett i enkätens påstående att "Utskottets arbete och frågor har tillräckligt utrymme i den egna partigruppen".

Samverkan mellan utskotten

Merparten av utskottens ledamöter framför i enkäten uppfattningen, att man inte har någon samverkan med andra utskott, vilket även framkom vid träffarna med planeringsgrupperna. Träffar genomförs dock mellan ordförandena och träffar med patientföreningarna sker gemensamt mellan hälso- och sjukvårdsutskotten.

Bedömning

Revisorerna konstaterar att samverkan mellan utskotten sker genom ordförandeträffar och i samband med träffar med patientföreningarna samt att ingen samverkan i övrigt sker.

Revisorerna bedömning är att en samverkan mellan hälso- och sjukvårdsutskotten kan vara av värde för att förbättra förutsättningarna för en helhetssyn i beredning av länsövergripande ärenden och därmed motverka de nackdelar, som den geografiska indelningen i vissa fall kan innebära.

Rekommendationer

Revisorerna rekommenderar

- att en diskussion förs om att eventuellt genomföra gemensamma träffar mellan hälso- och sjukvårdsutskotten, för att diskutera gemensamma frågor samt för att bereda länsövergripande ärenden.

Utskottens organisation

Mer än hälften av ledamöterna i HSU svarar i enkäten att de instämmer helt eller i stort sett i att utskotten har en ändamålsenlig organisation, medan knappt 1/3 del i APU är av motsvarande uppfattning. En majoritet i APU instämmer dock delvis i påståendet.

Delade meningar har framförts beträffande organisationen med geografiskt indelade utskott och vilken organisation som gagnar medborgarna bäst.

Uppfattningar har framförts om att nuvarande organisation innebär ett hinder att se helheten beträffande sjukvården i länet, likväl som att uppdelningen är en fördel ur medborgarsynpunkt.

Utskottens personella resurser

Hälften av ledamöterna i APU och närmare 3/4 av ledamöterna i HSU svarar i enkäten att de anser att utskotten har eller i stort sett har erforderliga personella resurser. Ledamöterna framför att frågan om vilka expertresurser, förutom sekreterarna, utskotten kan använda sig av och i vilken omfattning de kan göra det, behöver klargöras.

Utskottens ekonomiska resurser

Den ekonomiska ramen för respektive utskott är 110 000 kronor per år. Flertalet anser, enligt enkäten, att utskotten helt eller i stort sett har erforderliga ekonomiska resurser. Planeringsgrupperna framför att resurserna är tillräckliga. Att arvoden inte ligger i utskottens budgetar har flera framfört som positivt.

Samtliga utskott har ett överskott i resultatet för åren 2007 och 2008. Utskottens resultat för år 2008 visar på en förbrukning på mellan 36 % (APU) och 86 % (HSUJ).

Bedömning

Revisorerna konstaterar att samtliga utskott har ett ekonomiskt överskott för åren 2007 och 2008.

3.3 Revisionsfrågor

Den övergripande revisionsfrågan för granskningen är: Fungerar utskotten på ett ändamålsenligt och från övriga synpunkter tillfredsställande sätt?

Övriga revisionsfrågor: Är det tydligt vad utskotten ska åstadkomma? Arbetar utskotten med de frågor/uppgifter som Landstingsfullmäktige har fastställt för utskotten?

Bedömning

Revisorernas bedömning är att utskotten i huvudsak fungerar på ett ändamålsenligt och från övriga synpunkter tillfredsställande sätt och arbetar med de uppdrag som fullmäktige fastställt för utskotten.

Revisorernas anser utskottens roll och var de kommer in i beslutsprocessen av alltför många uppfattas som oklar. Revisorernas bedömning är att utskottens uppdrag enligt Landstingsfullmäktiges arbetsordning är tydligt, men att förtydliganden, i enlighet med de rekommendationer som framförts i denna rapport, behöver göras av förutsättningarna för uppdragen och hur de ska utföras.